

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

כא.

עין משפט נר מצוה

א [מיי] פ"ב מהל' ע"ז
הל' י' עו"ש"ע י"ד ס"י קפ
ס"ף ה':
צב ב מיי פ"ב מהל'ס
לחון פ"א עו"ש"ע י"ד ס"י
קפ ס"ח:
צב ג עו"ש"ע שס ס"ג:
ק ד מיי פ"ב מהל'ס
מדות הלכה י סג
לחון רכ:
קא ה מיי שס הל' עז
ופ"א מהל'ס חלל הל'
ד סג שס ופי' רלד:
קב ו מיי פ"ה מהל'
מדות הל"ג סג
לחון רכ:
קג ז מיי פ"י מהל'ס
לחון רכ:
לחון רכפ:

קסבר רבי יוסי שריטה וגדיה אחס היא. דמרוייהו זין ציד זין ככלי וכמיז בגדיה למת [דכ"ס ה' ד] לא תמגודו ולא תשימו קרחה וגו': **המשרט ככלי חייב.** הא ודאי פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדיה משמע ככלי ועיקר שריטה משמע ציד וקאמר שמואל המשרט ככלי על המת חייב ולא קאמר המגדל ככלי לאשמועינן דשם שריטה שייך ככלי והעושה חצורה בעלמא ככלי על המת חייב שני לחון משום משרט ומשום מגדל דגדיה ושריטה אחת היא דמרוייהו זין ציד זין ככלי: **מיטיו גדיה ושריטה אחס היא.** כלומר זין שריטה זין גדיה ענין חצורה הס ושיניהם על מת אלף שריטה ציד גדיה ככלי וקאי לשמואל דלמר מרוייהו זין ציד זין ככלי דמקאמר המשרט ככלי ולא קאמר המגדל ככלי מכלל דשריטה שייך ככלי כגדיה: **על המת זין ציד זין ככלי חייב.** דשריטה וגדיה כתיב דמרוייהו קסריניהו רמננא: **על עבודה כוכבים.** דיש עבודה כוכבים שעוזין אותה צד שעוזין בצרכי חצרות ופלעות: **זין חייב.** דדרכ עבודה ככלי ופ"י עבודה כוכבים שאין עבודה ככלי חייב דעבודה גמורה היא ציד: **והא איפכא כ"ס.** דככלי דרך עבודה הוא לעבודה כוכבים דכתיב ויתגודו כמשפטם עבודה כוכבים גדיה כדכך שהיו רגילין לעשות חצרות וצרכיהם אלמא דרך עבודה ככלי: **זי פינקי דרישא.** מקום הפרקים שמתחברים שם פירקי העלמות והיינו בלדעים. פרק יונת"ר: **זי פירקי דיקנא.** פרק ראשון של זקן היינו תמת לחון מקום שלמי התחמוץ וזאף משם ושם נקרא פאה חמודה שגמי שזולט לחון ושמי השזולט שצמטת מקום חצור שני הלמי"ס זי עלם קטן שמתחבר הלמי"ס יחד שמכאן ומכאן נקרא פאה שלל אחד מהן לטוף הלמי"ס הרי שמי"ס מכאן ושמי"ס מכאן ואחת מלמטה הוא השיער שצין ז' השזולט שצמטת ופרק הוא צפני עמנו: **ופאה זקנס לא יגלחו.** גזי כהניס כתיב ולא תשחית את פאת זקן צישראל כתיב וילפינן להו ג"ש הא מנא"ל דפאה פאה והכי אמרי' שדליא צפרק קמא דקדושין (דף ק"ג): **ג"ש דפאה פאה להכי הוא דאחא דמניא לא יגלחו כו':** פ"ל לא תשחית. ומספרים אינן משחיתים שאין חותכין שיער בצל עיקר כתיב: **גילוח שיש צו השחפה.** דרך גלגל צו ומשחית והיינו תער אל רהיטני משחית ואין דרך גלגל צו ומספרים מגלחין ואין משחיתים: **אי גמיר גזירה שוה.** ההיא גזירה שוה דפאה פאה קאמר דעושה גילוח לומר גילוח מיקרי דדרך גלגל כהן: **בתרני' כחובס קעקע.** כותב חתלה על צפרו צכס או צסיקרא ואח"כ מקעקע השצר צמטת או צכסין וככנס הצצע זין העור לצצר ונראה צו כל הימני. קעקע פויינטור"ר. ואסור לכחוב שום כתיבה צעולם על צפרו צענין זה שכן גזירה הכחוב: **אס השם.** מפרש בגמרא דשם עבודה כוכבים קאמר: **ג"ב' עד שיקחוני אהרן.** על תצית הללו אני ה' אתה מוסיפו משום חצרות קעקע: **ופכוסה קעקע לא סמנו צכס.** שום חצרות קעקע לא יעשו לפני שאני ה' ואסורין אחס לכחוב שם אחר על צכרס אלמא עיקר חיובה משום שם עבודה כוכבים הוא ומיהו אסור לכחוב שום כתיבה צעולם אפי' לר"ש אלף לחיוב מלקות ליכא: **אפר מקלה.** דוקא קאמר לפי שקשה היא ומקעקעת מקום המכה והרושם נראה שם אחר זמן אלפ עפר בעלמא לא: **שפור.** צפ' אין לדין (ב"ב דף ק"ג): **שפור שללו צו צצר אסור לנטולו א"ר מלכיו.** א"ר אלף וסומטו ומניחו צקרן זית והיינו שמעמחא דעילוייה מילתא דלמורא אמרה: **שפחוס.** משנה היא צפ' אע"פ (בבב"ב דף ק"ג): **ר' אליעזר אומר אפי' הכניסה לו מאה וכו' אמר רב מלכו א"ר אלף.** הלכה כרבי אליעזר (שם ס"א): והיינו משנה דלמנני' קאי ולא קאמר מילתא צפאי נפשה: **גומוס.** (י"ג) צבדה צבא סימן (דף ק"ג). **ר' חלבו אמר רב הונא שמי שערות שאמרו צריך שיהא צעיקין גומות רב מלכו אמר רב אלף צר אהבה גומות אע"פ שאין צו שערות: צלורית.** צפרק אין מעמידין צע"ז (דף ק"ג). **ת"ר עובד כוכבים המסתפת מישרל כו' וכמה אמר רב מלכו אמר רב אלף.** שלם אצבעות לכל רוח והיינו דמניתי: **אפר מקלה.** הא (י) ושעמחא הוא דלחו אמתני' קאי אלף מילתא צפאי נפשה קאמר אסור לו לחדס כו': **גצניה.** נמי מילת עמעדידן דקתני צמשה (ע"ז ע"ג): וגצניות בית אונקית וצעי בגמרא [שם לה]: **מ"ט אמר רב מלכיא אמר רב אלף.** מפני שמחליקין כו' והיינו משנה דלמנני' קאי: **מסני' ומאניני'.** רב פפא אסימנא דרב מלכו קאי לגרועי מיניה שפחות דכולהו מתני' רב מלכיא אמרינהו כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכו רב מלכיא אמרה ומתניתיא דקאמר לאו דוקא אלא דצמינא דרב מלכו ליכא מתני' ושעמחא רב מלכו ומה שנסאר מן השעמחות צמינא של רב מלכו דהיינו שפור וגומות רב מלכו אמרינהו והיינו דקאמר איכא צינייהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה אלא שפחות גרידא מנגרעין ודרב מלכו כדקאי קאי: **מסניסא מלכא.** משניות וצרייתות עיקר הן והיינו סימן מי ששמו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתניתיא דהו נמי לשון נקבה אליניה והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבה ומשמעותו של שם נמי משמע לשון מלכות והיינו משניות וצרייתות שהן עיקר ולא שמעות. ואית דמפרש איכא צינייהו שפחות (י) ומקלה משמע שפחות ושכנגדה כך לשון צינייהו: **ישודא.** מכה: **כוסילתא.** כלי שמכסה צו. בלע"ז פליימי"א: **בתרני' היה לבוש כלאים.** אחד מן השוק ולא נזי:

א [ג] י"ד ור"ש"ע דרב
ב [ג] קדושין לה: מיר
מ: מה: א רש"ל ר"ש"א
מוקא לא, ד [ג] ב"ר
ס [ב] נכר הנתנה ל"ג אתא,
ו ע"ז פט. ב"ה כח: מכות
סא: מה נב, ז [ג] וכל
המקומות אמר ר' חנינא,
ח קדושין ע: חולין פ: כ
מיר לה: מה, ט [ג] כפי
מעשו לפי כו', י [ג] שם ב"ה
אחא מלכיא, כ [ג] ר"ש
שמעמחא היא לענין שמי
שערות [אפילו בגומא אחת]
בגמ' מה ש"י: בלורית כו',
ג [ג] ש"ש מוקא מינה אלא,
ד [ג] כ"ס"א שמקין.

תורה אור השלם

1. ויקראו בקול גדול ויתגודו במשפטם בחרבות וברמחים עד שיקר דם עליהם: מלכים א יז כח
2. לא יקדשו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובהבשרם לא ישרטו שרשית: ויקרא כה א
3. לא תקצר פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך: ויקרא כו כ
4. ושרט לפגש לא תתנו בבשרכם ויתבת קעקע לא תתנו בכבם מני י: ויקרא יז כח

הגהות הב"ח

(א) גמ' זין פירקי דרישא: (ב) שם זין פירקי דריקנא: (ג) שם צריה דכ"ה לנכ אפי' עד דכומנו. י"ב פ"ה שאלו אס כן הוא פ"ה המשנה: (ד) שם אמר רב חיינא צריה דרב אמר סמכו: (ה) שם אמר מוכחה עליו: (ו) ר"ש ד"ה שפור צפרק אין לדין אמר שמואל שפור שלו וכו' א"ר אלף בר אבהה שומטו: (ז) ד"ה שפחות וכו' א"ר אלף בר אבהה הלכה כר"א: (ח) ד"ה גומות שמעמחא הוא (א) שם צא סימן לענין מילוח אמר ר' מלכו אמר ר' אלף צר אהבה גומות אע"פ שאין שם שמי שערות גדולה היא ואינה ממלאת כ"ל גומא אלא"כ היה צד שער ופשוה הק"ד: (ט) ד"ה צלורית וכו' א"ר אלף בר אבהה שלם: (י) ד"ה אפר וכו' שמעמחא כ"ל וזאת ו' מתקן: (יא) ד"ה גזניה וכו' אמר ר' אלף בר אבהה מפני: (יב) ד"ה מתניתיא מלכא וכו' שפחות ואפר מקלה דמעמחא: (יג) הו"ס ד"ה על וכו' חייב מינה א"ה שלא בצדקה ולקן:

לעזי רש"י

יונת"ר [יונתור"א].
(מקום חיבור.
פויינטור"ר
[פויינטור"ר].
לעיקר
קעקע (לשם חצורה)
קעקע.
פליימי"א [פליימי"א].
אימול (להקות דס).

על עבודת כוכבים ביד חייב. פי' הקוטרס חייב מינה (ס) בצדקה ולקי שלא כדרכה מלח מעבדס ימירל' ככלי פטור דלוינו ככלל עבודה דלוינו (חייב) אלף ציד: **רב אשי אומר מכתו מוכחת עליו.** וכן הלכה:

כתיב ויתגודו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ס) רישא: ועל הזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ס) דיקנא: רבי אליעזר אומר אם גמלן וכו': קסבר חד לאו הוא: ואינו חייב עד שימלנו בתער: ת"ר ² ופאת זקנם לא יגלחו אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ל ³ לא תשחית אי לא תשחית יכול אם לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי (א) [לא] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **בתרני' הכותב כותבת קעקע יכתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע** בידו ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם א"ת השם שנאמר ⁴ וכתובת קעקע לא תתנו בכבם אני ה': **ג"ב' אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (ו) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר פפא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודה כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכבם אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אבהה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שגוראית ככתובת קעקע אמר רב (י) [נחמן בריה דרב איקא שפור שפחות וגומות רב מלכו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתיא ומתניתיא רב מלכיא שמעמחא רב מלכו וסימניך מתניתיא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אבבי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר יכל מקום שיש שם מכה מכתו (ו) מוכיח עליו: **בתרני' דניור שהיה (ו) שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת יהיה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תמא אל תמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת יהיה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת יהיה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולבוש חייב על כל אחת ואחת י"ש****

גמיר גזירה שוה. ההיא גזירה שוה דפאה פאה קאמר דעושה גילוח לומר גילוח מיקרי דדרך גילוח עושה גילוח לומר גילוח מיקרי דדרך גלגל כהן: **בתרני' כחובס קעקע.** כותב חתלה על צפרו צכס או צסיקרא ואח"כ מקעקע השצר צמטת או צכסין וככנס הצצע זין העור לצצר ונראה צו כל הימני. קעקע פויינטור"ר. ואסור לכחוב שום כתיבה צעולם על צפרו צענין זה שכן גזירה הכחוב: **אס השם.** מפרש בגמרא דשם עבודה כוכבים קאמר: **ג"ב' עד שיקחוני אהרן.** על תצית הללו אני ה' אתה מוסיפו משום חצרות קעקע: **ופכוסה קעקע לא סמנו צכס.** שום חצרות קעקע לא יעשו לפני שאני ה' ואסורין אחס לכחוב שם אחר על צכרס אלמא עיקר חיובה משום שם עבודה כוכבים הוא ומיהו אסור לכחוב שום כתיבה צעולם אפי' לר"ש אלף לחיוב מלקות ליכא: **אפר מקלה.** דוקא קאמר לפי שקשה היא ומקעקעת מקום המכה והרושם נראה שם אחר זמן אלפ עפר בעלמא לא: **שפור.** צפ' אין לדין (ב"ב דף ק"ג): **שפור שללו צו צצר אסור לנטולו א"ר מלכיו.** א"ר אלף וסומטו ומניחו צקרן זית והיינו שמעמחא דעילוייה מילתא דלמורא אמרה: **שפחוס.** משנה היא צפ' אע"פ (בבב"ב דף ק"ג): **ר' אליעזר אומר אפי' הכניסה לו מאה וכו' אמר רב מלכו א"ר אלף.** הלכה כרבי אליעזר (שם ס"א): והיינו משנה דלמנני' קאי ולא קאמר מילתא צפאי נפשה: **גומוס.** (י"ג) צבדה צבא סימן (דף ק"ג). **ר' חלבו אמר רב הונא שמי שערות שאמרו צריך שיהא צעיקין גומות רב מלכו אמר רב אלף צר אהבה גומות אע"פ שאין צו שערות: צלורית.** צפרק אין מעמידין צע"ז (דף ק"ג). **ת"ר עובד כוכבים המסתפת מישרל כו' וכמה אמר רב מלכו אמר רב אלף.** שלם אצבעות לכל רוח והיינו דמניתי: **אפר מקלה.** הא (י) ושעמחא הוא דלחו אמתני' קאי אלף מילתא צפאי נפשה קאמר אסור לו לחדס כו': **גצניה.** נמי מילת עמעדידן דקתני צמשה (ע"ז ע"ג): וגצניות בית אונקית וצעי בגמרא [שם לה]: **מ"ט אמר רב מלכיא אמר רב אלף.** מפני שמחליקין כו' והיינו משנה דלמנני' קאי: **מסני' ומאניני'.** רב פפא אסימנא דרב מלכו קאי לגרועי מיניה שפחות דכולהו מתני' רב מלכיא אמרינהו כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכו רב מלכיא אמרה ומתניתיא דקאמר לאו דוקא אלא דצמינא דרב מלכו ליכא מתני' ושעמחא רב מלכו ומה שנסאר מן השעמחות צמינא של רב מלכו דהיינו שפור וגומות רב מלכו אמרינהו והיינו דקאמר איכא צינייהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה אלא שפחות גרידא מנגרעין ודרב מלכו כדקאי קאי: **מסניסא מלכא.** משניות וצרייתות עיקר הן והיינו סימן מי ששמו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתניתיא דהו נמי לשון נקבה אליניה והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבה ומשמעותו של שם נמי משמע לשון מלכות והיינו משניות וצרייתות שהן עיקר ולא שמעות. ואית דמפרש איכא צינייהו שפחות (י) ומקלה משמע שפחות ושכנגדה כך לשון צינייהו: **ישודא.** מכה: **כוסילתא.** כלי שמכסה צו. בלע"ז פליימי"א: **בתרני' היה לבוש כלאים.** אחד מן השוק ולא נזי: